

мається, коли читаємо історичні опрацювання нашого минулого. В схемі нашої історії мусить ясно пробиватися риса все українськості і соборності, а не загумікованість, тобто обсяг української історії повинен охоплювати увесь український народ на цілому його обширі і в часі. При тому релігійні різниці мусять зійти на другий план. Мусить ясно виступити в нашій історії наша автохтонність. Треба ясно поставити справу, що український народ, а не хто інший будував чи руйнував свою власну державу. Сусіди тільки користали з нагоди, щоб поживитися нашим коштом. Центром Української держави і українського життя був завжди Київ.

Одноцілість і нерозривність української історії як в часі, так і в обширі мусить бути головною лінією в нових опрацюваннях історії України.

МИКИТА ДУМКА

ЗА НОВУ СХЕМУ СТАРОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

В часах, коли йдуть основні зміни в цілому світі, коли приходять перевірка усіх наукових надбань в кожній ділянці, не може позаду залишитися і українська історична наука. Ця перевірка усіх дотеперішніх надбань торкається насамперед історії України тим більше, що й так дана справа вже від довшого часу актуальна; бож воно загальновідоме, що кожне покоління мусить писати свою історію вже хоч би тому, що приходять інші часи, інші люди, думки, змагання тощо. В історії українського народу це тим конченіше, що монументальний твір М. Грушевського „Історія України — Руси“ неокінчений, а перші його томи вийшли вже кількадесять років тому і потребують в не одному доповненні, бож наша історична наука далеко вперед посунулася. Тут порушимо тільки декілька і то важніших питань із нашого минулого від найдавніших часів аж до початків княжої доби. Найважливіше домагання від істориків українського минулого — це: 1) основно перевірити всі джерела до нашої історії, 2) дати синтезу усіх дотеперішніх досягнень в історії України.

Почавши від найдавніших часів, першою стає справа докладного визначення Слов'янської прабатьківщини. Це знову стоїть у зв'язку з визначенням прабатьківщини аріїв. Від більш чи менш точного розв'язання цієї справи зарисуються також основні лінії розвитку минулого українського народу. Оскільки тут ще може бути багато гіпотетичного, то на дещо сильніший ґрунт станемо, коли розглядатимемо питання трипільської культури на території України, головню Києва. Трипільська культура — це вже ясний доказ високорозвиненого життя на наших землях, це водночас і найдавніший зародок політичного твору на наших землях. Таким чином виникнення української держави з центром у Києві має свою кількатисячлітню традицію.

На твердий вже, можна сказати, ґрунт нашої історії входимо з Геродотом (V. в. до Хр.). Це ж наш перший історик, географ, етнограф, археолог, антрополог ітд. Правда, в його „Скитії“ вже не одно розв'язане, але все ж ще таки багато питань треба буде розв'язати. Це можливе стане тоді, коли матимемо переклад цього автора з найдокладнішим і найповнішим коментарем вже хоч би тому, що Геродот — це біблія українського народу, знання якої кожному українському інтелігентові — річ конечна. Геродот ще тим важливіший для нас, що він дає

перші вістки про наших прапредків неврів. Тому нове й докладне видання Геродота — річ для української історичної науки пекуча. А втім, те саме, що торкається Геродота, відноситься і до інших стародавніх авторів, які говорять про українські землі от хоч би Страбона, Старшого Плінія, Тацита, Клавдія Птолемея (другий наш Геродот) і інших. У зв'язку з тими авторами стоїть справа венеців — західних слов'ян. Небагато вісток мавмо про них, але те, що знаємо, дуже багате своїм змістом. Ці вістки треба наново перевірити і історично-філологічною методою витягнути все, що тільки дасться.

Доконче треба також перевірити все, що дають до нашої історії Йордан, Прокопій, Маврикій, Костянтин Порфірогенет і взагалі візантійські та арабські письменники тим більше, що тут перед нами пекуче питання повного розв'язання держави антів, першої української держави, якої далішим продовженням є Київська великокняжа держава. Бо історія Київської Держави зачинається не від IX. ст., але цілі століття, а навіть тисячоліття раніше. У зв'язку з тим норманське питання не стане в угул нашої історії, а перейде до ствердження більшого чи меншого впливу норманських дружин у розвитку української держави.

В історії боротьби України зі степом треба докладно ствердити, які були не тільки негативні, але також і позитивні сторінки: кочовиків. Бо досліди доводять, що не все було у степовиків тільки негативне, а навпаки, що степовики мали дуже високу і воєнну, і адміністративну організацію, яка нагадує в не одному сьгоднішній часи, коли ж знову Європі в середньовіччі далеко ще було до того. Далі, усі наші вістки про кількість степовиків, що нападали на українські і не-українські землі, надто перебільшені, а як монголи перемагали, то тільки завдяки своїй техніці і організації, а не кількості.

В справі Галицько-Володимирської Держави треба виразно зазначити, що ця держава — це не щось окремішне в історії України, а продовження Київської Держави, перенесення головного центру з-над Дніпра на західно-українські землі якраз в тій хвилині, коли в боротьбі зі степом головний український центр ослаб і знесилився. Не виключене, що надовго перед виникненням Галицької Держави був уже там політичний центр — держава Валіана, про що заховалася вістка в арабського письменника Масуді. Ця справа вимагає докладного вивчення, а при тім виразного підкреслення, що коли Галицько-Волинська Держава є продовженням Київської Держави, то не було і не може бути річки Збруча вже в перших початках української історії, хоч таке враження

*) На таку тему мав автор ширшу доповідь в Літературно-Мистецькому Клубі, від Сплки Українських Науковців.